

Motion till riksdagen 2016/17:3672

av **Tuve Skånberg m.fl. (KD, M, C)**

med anledning av prop. 2016/17:159 Avlägsnande – en ny form av särskild handräckning

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar att anta 18 § regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning med den ändringen att orden ”rimliga ansträngningar” i andra stycket ersätts med ”någon åtgärd för att identifiera svaranden”.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag som innebär att samma ansvar för kostnader bör gälla alla svarande oavsett när under processen de identifieras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen beslutar att anta 43 § regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning med den ändringen att andra stycket i paragrafen utgår.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett nytt förslag där intresseavvägningen under verkställighetsprocessen endast beaktar sociala myndigheters möjligheter att hinna hjälpa barn i bosättningarna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen beslutar att anta 16 kap. 10 a § regeringens förslag till lag om ändring i utskökningsbalken med den ändringen att orden ”en vecka” i andra stycket ersätts med ”fem dagar”.
6. Riksdagen beslutar att anta 16 kap. 10 b § regeringens förslag till lag om ändring i utskökningsbalken med den ändringen att ordet ”fyra” i första stycket ersätts med ”tre”.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett nytt förslag där markägaren inte belastas med några förrättningskostnader, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Regeringen föreslår med propositionen Avlägsnande – en ny form av särskild handräckning (2016/17:159) en ny form av handräckning för användning vid ett otillåtet besittningstagande av mark, byggnad eller liknande. Med förslagen syftar regeringen till att göra det enklare för markägare att få tillbaka besittningen över sin mark.

Propositionen är välmotiverad och bör underlätta för markägare att värna sin egendom. Behovet av uppdaterad lagstiftning har i flera uppmärksammade fall gjort sig gällande när markägare under mycket stora kostnader och utdragna processer behövt freda sin mark eller egendom. Även om vi delar propositionens intentioner – att underlätta markägares besittning av sin mark – finns skäl att anföra ett flertal invändningar mot de avvägningar som gjorts i propositionen.

Polismyndighetens ansvar att ingripa mot otillåtna bosättningar

Regeringen anser att Polismyndigheten har de legala förutsättningarna för att i de flesta fall kunna ingripa mot otillåtna bosättningar. Ett flertal remissinstanser har dock invänt och anfört att det varit svårt att få polisen att agera mot bosättningar på privat mark. I synnerhet gör resursbrist och svårigheter att bestämma bevisning gentemot enskilda individer att polisen har svårt att inleda förundersökningar. Polismyndigheten själv framhåller att man strävar efter att agera tidigt för att förebygga att bosättningen inte etablerar ett för stort omfång och avtryck. Det är eftersträvansvärt att Polismyndigheten med stöd av polislagen beivrar bosättningar, då markägaren inte behöver göra försök att identifiera bosättare eller bekosta avlägsnandet. Vi vill att polisen i huvudsak är den som beivrar bosättare och att andra processer därmed kan undvikas. I likhet med Justitieombudsmannen vill vi därför påtala det bristande utrymmet för polisen att hantera egendom som lämnas på platsen. Reglerna för hur kvarlämnad egendom ska hanteras behöver förbättras. Med tanke på det ringa monetära värde som normalt föreligger bör hanteringen kunna vara skyndsam. Med en snabbare undanskaffning av tillhörigheter och strukturer som utgör bosättning förebyggs att bosättningen etablerar sig.

Identifiering

I dag föreligger ett krav på identifiering med uppgifter om namn och eventuellt personnummer av de svarande i samband med att en sökande anmäler till Kronofogdemyndigheten om hjälp till avlägsnande. Regeringen vill med propositionen mildra detta krav. Ansökan behöver inte längre innehålla personuppgifter om de svarande. I stället ska det räcka om den sökande har gjort rimliga ansträngningar för att identifiera de svarande. De rimliga ansträngningarna specificeras inte mer än att den sökande förutsätts besöka platsen. I propositionen tilläggs också att omständigheterna kan vara sådana att det framstår som utsiktslöst att försöka tillfråga de svarande om personuppgifter, i synnerhet om det finns befogad anledning att anta att den sökande riskerar att utsättas för våld eller hot. Flertalet remissinstanser efterfrågar ett klagörande av vad de rimliga åtgärderna skulle bestå av. Vi menar att kraven på den sökandes ansträngningar att vara rimliga riskerar att leda till otydligheter, och att kravet därför ska vara att sökanden utfört någon åtgärd för att identifiera de svarande. Ett

exempel på vad som skulle kunna vara en åtgärd är att sökande tar ett fotografi på bosättningen med sin mobiltelefon.

Proportionalitetsbedömning

Regeringen vill att Kronofogdemyndigheten ska göra en proportionalitetsbedömning vid prövningen om huruvida en ansökan om avlägsnande ska bifallas. Mot detta bör grundläggande frågor ställas: vilken hänsyn bör visas den som olovligen och under stort slitage ockuperar någons mark? Dubbla proportionalitetsbedömningar vid intresseavvägning och proportionalitetsbedömning utgör en risk för förhalning. Det blir också märkligt att bedöma risk för hemlöshet när personer redan står utan hem. Flertalet remissinstanser avfärdar proportionalitetsbedömningen då den minskar möjligheten att använda sig av interimistiska beslut, riskerar att fördröja avlägsnandet och ändå görs i verkställighetsstadiet. Vi vill av samma anledningar att proportionalitetsbedömningen i detta skede utgår.

Svarandes ansvar för kostnader

Regeringen anför att endast de bosättare som identifierats i ansökan kan åläggas att ersätta sökandens kostnader i målet. Vi vill i likhet med Nacka tingsrätt att samma ansvar för kostnader bör gälla alla svarande, oavsett när under processen de identifieras. Vi vill därför att regeringen återkommer med förslag med innebörden att samma ansvar för kostnader gäller alla svarande oavsett när under processen de identifieras. Flera remissinstanser, inklusive regeringen, invänder mot detta med motiveringen att detta motverkar samarbete till identifiering från svaranden. För regeringen är det angeläget att de svarande har intresse av att identifiera sig, i syfte att yttra sig i målet. Det framstår som paradoxalt att regeringen fruktar att incitamentet att tillkännage sig kan vara avskräckande när myndigheten söker identiteter, men att det inte skulle föreligga när markägaren initialt försöker identifiera de svarande.

Intresseavvägning

Regeringen anför som förslag att skälighänsyn ska tas till såväl den sökandes intresse som den svarandes situation. Vi vill i anslutning till en intresseavvägning understryka att en markägare som upplever ett intrång på sin mark ska kunna känna sig trygg om att återfå den. Sveriges Jordägareförbund anför att intresseavvägningen inte får användas som ett verktyg för att förhålla eller förhindra avbrytandet av olagliga handlingar. Föreningen Sveriges Kronofogdar saknar ett resonemang om hur risken för hemlöshet skulle kunna vara avgörande i mål där boendet inte kan betraktas som ett hem i Europakonventionens mening. Intresseavvägningen bör endast beakta barnperspektivet och anpassa verkställighetsprocessen så att sociala myndigheter hinner agera i enlighet med socialtjänstlagen.

Tidsfrist för avlägsnande

Regeringen föreslår att ett avlägsnande får ske tidigast en vecka efter att svaranden har underrättats om verkställighet. I promemorian föreslogs en frist om endast fem dagar.

Flera remissinstanser anför ännu kortare tidsfrist. Vi anser att fem dagar som föreslogs i promemorian räcker. Regeringen vill att tidslängden ska harmonisera med ordningen för avhysning och därmed utsträckas till sju dagar. Med beaktande av att de sociala myndigheternas ansvar inte är lika långtgående vid avlägsnande som vid avhysning, bör enligt vår mening fem dagar räcka.

Kronofogdens handläggningstid

Regeringen föreslår att ett avlägsnande ska ske inom fyra veckor från att behöva handlingar inkommit till Kronofogdemyndigheten. I promemorian föreslogs i stället att avlägsnande ska ske inom tre veckor. Regeringen försvarar den förlängda tiden med att man kan behöva använda sig av kungörelsedelgivning för att informera svaranden. Vid ett sådant förfarande anses inte svaranden ha tagit del av informationen förrän efter två veckor. Att använda sig av kungörelsedelgivning anses dock inte av Föreningen Hem och Sveriges advokatsamfund vara en adekvat delgivningsmetod för den grupp som vanligen avses i dessa fall. En kungörelsedelgivning görs normalt i Post- och Inrikes Tidningar. Sveriges advokatsamfund ifrågasätter om de boende i den otillåtna bosättningen verkligen har möjlighet att förstå och inhämta kungörelsedelgivningen. Bättre är att muntligt uppsöka platsen med tolk. En metod som med framgång för övrigt praktiseras i Stockholms stad. Vi förordar därför att avlägsnande sker inom tre veckor och att det endast undantagsvisa användandet av delgivning inte motiverar regeringens tidsram.

Sökandens ansvar för kostnaderna

När ett avgörande ska verkställas tas i dag en grundavgift om 600 kronor ut för varje person som ska avlägsnas. I promemorian föreslås att det bara ska tas ut en grundavgift om 5 000 kronor i avlägsnandemål (regleras i förordning).

Göteborgs stad anser att hela kostnadsansvaret bör åläggas staten. Sveriges Jordägareförbund anser att det är orimligt att markägaren ska betala. LRF anser det principiellt fel att markägaren ska betala men föreslår, i likhet med Huddinge kommun, en trappa från 300 kronor till ett takbelopp om 5 000 kronor. Även Sabo och Fastighetsägarna anser att avgiften bör vara lägre än 5 000 kronor.

Vi instämmer i det principiellt märkliga att markägare som får tillträdet till sin mark inskränkt ska behöva betala för att värna sin mark. Det är vanligt förekommande, särskilt i fall med s.k. bärplockare, att bosättarna efter en avhysning endast flyttar en kortare sträcka. Ett takbelopp på 5 000 kronor som upprepas flera gånger under en sommar blir därför mycket kostsamt för den enskilda markägaren. Vi föreslår därför att markägaren (sökanden) inte belastas med några förrättningskostnader.

Tuve Skånberg (KD)

Ewa Thalén Finné (M)

Ola Johansson (C)